

Justícia per a l'avi Pep

written by Albert Pereira | 16 de juliol de 2017

L'avi es deia Josep Solé Fortuny. Havia nascut l'any 1910 en una família de pagesos pobres, propietaris de només 3 o 4 hectàrees de terra de secà, que havien de completar les escasses rendes de la terra pròpia guanyant-se algun jornal a les hisendes de les cases riques del poble. Tot i amb això, l'avi ja va poder anar a escola ben bé fins als 14 anys. Suficient per a aprendre força lletra i començar a desenvolupar uns certs interessos socials, que més endavant, amb la proclamació de la República, el farien manifestar-se com a home d'esquerres, catalanista i partidari del nou règim. Amb un punt de l'anticlericalisme propi de molts dels republicans de l'època, però que no anava més enllà de no freqüentar gens l'església i de fer brometes satíriques sobre capellans.

Amb la guerra, la seva ideologia es devia radicalitzar una mica, i ell mateix explicava que havia participat en alguna col·lectivització, a Tarragona. Però mai no va tenir una activitat política intensa: ni va militar en cap partit ni sindicat, ni va partir cap al front fins que, avançada la guerra, van cridar la seva quinta, la del 1931. En la terminologia de l'època, es va limitar a "significar-se".

Josep Solé i Fortuny

Va participar en la Batalla de l'Ebre (era artiller, perquè feia més d'1,80 metres i es veu que els volien alts, per a l'artilleria), i, amb l'ensulsiada de l'exèrcit de l'Ebre, va tornar, caminant, cap al poble, a uns 100 quilòmetres del front. De seguida va acabar-se la guerra, i ell va continuar treballant de paleta, com abans que comencés. Ni per casualitat li va passar pel cap que pogués ser objecte de cap represàlia.

Fins que un dia de l'estiu o de la tardor d'aquell 1939, l'agutzil del poble, que era un oncle seu, va avisar-lo que la Guàrdia Civil l'esperava a l'Ajuntament. La seva cosina Carme, 15 anys més jove que ell, explicava no gaire abans de morir, fa un parell d'anys encara no, a ma mare (filla de l'avi Pep) com el recordava dirigint-se a la Casa de la Vila ("m'han dit que la Guàrdia Civil ha demanat que vagi a l'Ajuntament, no sé què deuen voler"). En sortiria detingut, i no el tornarien a veure fins més de dos anys més tard.

L'havien denunciat dos joves falangistes locals incitats per un terratinent que li tenia tírria -com també hi estava enemistada per motius personals la família d'un dels dos delators-, acusant-lo falsament d'haver tirat a terra una paret de l'església del poble durant la guerra. La casualitat

va voler que, quan el van anar a buscar, i malgrat que va continuar sense trepitjar l'església per a oficis religiosos durant molts anys, l'avi estigués fent unes reparacions, precisament, a l'església, llogat pel capellà...

Després de la detenció, van traslladar l'avi a la presó de Pilats, a Tarragona, la monumental torre romana del Pretori, fins dalt de presos polítics en aquelles dates. Ell recordava la sortida, moltes matinades, dels seguicis amb els condemnats a mort en direcció a la muntanyeta de l'Oliva, a la rodalia de la ciutat, on eren afusellats. Setmanes més tard va haver de comparèixer al Consell de Guerra, defensat per un militar a qui va conèixer minuts abans que comencés la sessió. Celebrada la paròdia de judici, el tribunal militar li va imposar una pena de 12 anys de reclusió.

LLEI 11/2017, del 4 de juliol, de reparació jurídica de les víctimes del franquisme
Llista de procediments judicials militars que afecten a 66.590 persones físiques i 15 jurídiques

cognoms, nom	(*)	procediment	núm. causa	data d'inici de la causa / data aprovació sentència o altra resolució		pena	commutació / indult (demanat)	ref.
SOLER FARRÉ, Francisco	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000130	1939 / 1941	Dotze anys i un dia de reclusió temporal	Sis anys i un dia de presó major	48137
SOLER FELICES, Antonio	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	014520	1939 / 1940	Reclusió perpètua		13541
SOLER FERNÁNDEZ, José	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000092/IV48	1948 / 1948	Mort	executada	78723
SOLER FERRER, Camilo	- Home	Consells de guerra []	--	001440	1939 / 1939	Absoit		970
SOLER FERRER, José	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000076	1939 / 1939	Absoit		58841
SOLER FERRER, Juan	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	002211	1939 / 1939	Dotze anys i un dia de reclusió temporal	Sis anys de presó menor	46094
SOLER FERRER, Juan	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	023346	1940 / 1941	Sobreseïment		41302
SOLER FERRER, Manuel o FERRER SOLER	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000901	1939 / 1940	Anxiu		42853
SOLER FIGUEROLA, Magin	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	011964	1939 / 1941	Dotze anys i un dia de reclusió temporal	Sis anys i un dia de presó major/ Indultat/	14781
SOLER FLOTATS, Jaime	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	008895	1939 / 1939	Dotze anys i un dia de reclusió temporal		539
SOLER FOGUERAS, Jaime	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000027	1940 / 1943	Anxiu		32143
SOLER FONT, Salvador	- Home	Consells de guerra []	--	013228	1939 / 1939	Absoit, remissió o a disposició d'altres autoritats		6158
SOLER FORTUNY, José	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	003506	1939 / 1939	Dotze anys i un dia de reclusió temporal		53486
SOLER FOSAS, Agustín	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	010480	1939 / 1939	Mort	executada	643
SOLER FRANCÉS, Carmen	- Dona	Consells de guerra	Sumaríssim	019699	1940 / 1941	Sis anys i un dia de presó major	Tres anys de presó menor	24918
SOLER FRANCH, Juan	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	002070	1939 / 1939	Absoit, remissió o a disposició d'altres autoritats		52309
SOLER FRESNEDA, Celestino	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000302	1939 / 1939	Reclusió perpètua	Catze anys de reclusió major	42712
SOLER FUGUERAS, Salvador	- Home	Consells de guerra []	--	--	1940 / 1940	Mort	Reclusió perpètua	8376
SOLER FULQUET, Salvador	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	032233	1941 /	Sobreseïment		52210
SOLER GALLEGO, Juan	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	006953	1939 / 1939	Mort	executada	582
SOLER GARCÍA, Ginés	- Home	Consells de guerra []	--	018333	1939 / 1940	Mort	executada	7575
SOLER GARCÍA, Gonzalo	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000200	1939 / 1939	Un any de presó menor		37402
SOLER GATIUS, Pelegrin	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	030993	1942 / 1944	Anxiu		62398
SOLER GILBERT, José	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	000358	1938 / 1938	Mort	executada	21957
SOLER GIRALT, Bartolomé	- Home	Consells de guerra []	--	--	1939 / 1939	Dotze anys i un dia de reclusió temporal		6280
SOLER GONZÁLEZ, Aquilino	- Home	Consells de guerra	Sumaríssim	004354	1940 / 1940	Dotze anys i un dia de reclusió temporal	Sis anys i un dia de presó major	50305

Amb la condemna a l'esquena, van portar l'avi a la presó de Terol, ciutat en la qual passaria els dos hiverns més freds de la seva vida. Per tal de redimir pena, sortia cada dia a treballar de paleta allà on li manaven. Quan feia 26 mesos que estava pres li van aplicar un dels periòdics indults que decretaven les autoritats franquistes per a buidar les presons curulles, i va tornar cap a casa, on finalment, després d'un

munt d'anys de festeig interromputs per la guerra i la presó, es va poder casar amb l'àvia Carme el 18 d'abril del 1942.

No cal ni explicar el trauma que per a una família humil com la del meu avi va suposar el seu empresonament. En aquells moments la família estava composta pels seus pares, ja grans, i la seva germana, la tieta Teresa, tres anys més jove que ell. Els diners que l'avi guanyava fent de paleta (va ser dels primers homes del poble que va deixar de fer de pagès) eren el principal ingrés d'una família d'economia modestíssima, però pitjor que el sotrac econòmic va ser el daltabaix emocional provocat per trobar-se amb un fill arrencat sobtadament de casa.

L'efecte de l'empresonament del meu avi va durar tota la vida entre els qui el van viure i força anys entre els de la primera generació posterior, la meva mare i el seu germà, nascuts poc després. El franquisme va aconseguir l'escarment que buscava, i la por es va estendre a tota la família extensa d'oncles i cosins, i entre els veïns del poble, esgarrifats que pogués passar una cosa semblant a casa seva. Ma mare no recorda sentir parlar de política a casa fins que Franco es va morir (i ella ja estava casada i afillada), ni va saber gaires detalls sobre l'empresonament del meu avi fins als seus últims anys de vida, més enllà de la certa vergonya que li feia ser conscient que a son pare l'havien tancat a la presó per "roig". Quan jo vaig començar a implicar-me políticament, uns 50 anys més tard que tanquessin al meu avi, l'àvia i la tieta (l'avi ja era mort) m'advertien sovint: "no sé per què t'has de 'significar', que no veus què li va passar a ton avi, per 'significar-se'?".

La Llei 11/2017, del 4 de juliol, de Reparació de les víctimes del franquisme, declara la nul·litat de ple dret de totes les sentències dictades a Catalunya pels tribunals militars franquistes per causes polítiques, i autoritza la publicació de la llista dels processos instruïts i de la resolució que s'hi va adoptar, on hi consti el nom dels encausats: 66.950

persones i 15 entitats. Entre ells, el de l'avi Pep, a qui el Parlament de Catalunya ha fet justícia 78 anys després que fos empresonat, 33 després de la seva mort, el 1984. Cap dels familiars, propers o llunyans, que van viure l'episodi, no ho ha pogut veure.

Si a l'Estat espanyol hi hagués hagut una ruptura amb el feixisme que hagués menat a una democràcia real, el meu avi i tants altres haurien rebut una reparació en vida de la injustícia que havien sofert. Com que hi va haver una transició que va permetre la continuació de les estructures de l'estat franquista, amb un oportú rentat de cara democràtic, això no va ser possible. Però, ni que sigui tard, els seus descendents vius hem pogut celebrar l'acte de justícia que honora el seu record, juntament amb el de milers i milers de companys perseguits, empresonats i, en alguns casos, assassinats, pel règim feixista. Esperem que, d'aquí a pocs mesos, podrem dedicar a la memòria de tots ells la proclamació de la República Catalana.